

Ochrana zvláště chráněných druhů rostlin

Rostliny tvoří základ téměř všech pozemských ekosystémů. Vytvářejí prostor, potravu i mikroklima, díky kterému mohou žít živočichové od hmyzu přes ptáky až po savce. Přesto bývá ochrana rostlin veřejností vnímána méně než ochrana zvířat.

V Zoologické a botanické zahradě města Plzně se dlouhodobě věnujeme nejen **ex-situ** pěstování vzácných druhů, ale také **aktivní ochraně přímo v terénu**, kde se podílíme na záchraně populací kriticky ohrožených rostlin České republiky.

Proč chránit rostliny?

Podle odborných odhadů je celosvětově ohroženo až **20 % všech druhů rostlin**.

Ohrožené rostliny nejsou jen zajímavostí pro botaniky, jejich úbytek znamená ztrátu celých biotopů a s nimi i mnoha druhů živočichů.

Záchranné programy a regionální akční plány

Naše projekty probíhají v úzké spolupráci se **záchrannými programy a regionálními akčními plány AOPK ČR**, které vznikají z pověření **Ministerstva životního prostředí**.

Tyto programy slouží jako nástroj pro podporu **nejohroženějších druhů české přírody**. Zaměřují se především na praktická opatření, monitoring a dlouhodobou péči o lokality. Jejich rozvoj podporuje také desetiletý projekt **PROSPECTIVE LIFE**, který výrazně zvyšuje kapacity pro ochranu biodiverzity v krajině.

Zoo a BZ Plzeň je jedním z partnerů, kteří se zapojují jak do **ex-situ** pěstování, tak do **praktických zásahů v terénu**.

Naše role

Díky propojení zoologické a botanické zahrady se na ochranu přírody díváme komplexně. Víme, že zdravá populace živočichů může existovat jen tam, kde má odpovídající rostlinné prostředí.

Proto se zaměřujeme na:

ex-situ pěstování ohrožených druhů
sběr a uchovávání genetického materiálu
výsadbové projekty a posilování divokých populací
obnovu a péči o biotopy
dlouhodobý monitoring populací
odbornou spolupráci a sdílení dat

Tento přístup nám umožňuje realizovat projekty, které mají přímý dopad na stav české přírody.

Jak ochrana probíhá od semínka k návratu do přírody

1. Výběr druhu a sběr genetického materiálu

Společně s AOPK ČR vybíráme druhy, které jsou v regionu nejohroženější. Následuje sběr semen nebo vegetativního materiálu z posledních přirozených populací.

2. Ex-situ pěstování v botanické zahradě

V kontrolovaných podmínkách zahrady vytváříme tzv. **záložní populace**, které slouží jako zdroj pro posilování volně rostoucích populací, pojistka pro případ zániku druhu v přírodě, materiál pro výzkum a genetické analýzy nebo možnost testování vhodných metod pěstování.

3. Příprava a péče o lokality

Úspěšná ochrana rostlin není jen o výsadbě. Klíčová je **péče o stanoviště**, nejčastěji mozaikovitě sečení, obnova pastvy, odstraňování keřů a náletů, ochrana před okusem (klíčky, oplocenky) a obnova narušených míst vhodných pro klíčení (u pionýrských druhů).

4. Výsadby a výsevy

Podle druhu volíme buď **přímé výsevy**, které podporují přirozený výběr, nebo **vysazování předpěstovaných jedinců**, využívané tam, kde je nutná rychlá stabilizace populace.

Výhody výsevů jsou výrazné – rostliny, které vzejdou, jsou lépe adaptované na místní podmínky.

5. Monitoring a dlouhodobá péče

Následné sledování je klíčové. U každé lokality se eviduje počet jedinců, vitalita a reprodukce, vliv managementu a trendy populací.

Podle výsledků se následně upravuje jak péče o lokality, tak další výsadby.

1

Výběr druhu a sběr genetického materiálu

Společně s AOPK ČR vybíráme druhy, které jsou v regionu nejohroženější. Následuje sběr semen nebo vegetativního materiálu z posledních přirozených populací.

2

Ex-situ pěstování v botanické zahradě

V kontrolovaných podmínkách zahrady vytváříme tzv. záložní populace, které slouží jako:

- zdroj pro posilování volně rostoucích populací
- pojistka pro případ zániku druhu v přírodě
- materiál pro výzkum a genetické analýzy
- možnost testování vhodných metod pěstování

3

Příprava a péče o lokality

Úspěšná obnova rostlin není jen o výsadbě. Klíčová je péče o stanoviště nejčastěji:

- mozaikovitě sečení
- obnova pastvy
- odstraňování keřů a náletů
- ochrana před okusem (klíčky, oplocenky)
- obnova narušených míst vhodných pro klíčení (u pionýrských druhů)

4

Výsadby a výsevy

Podle druhu volíme buď:

- přímé výsevy, které podporují přirozený výběr
- vysazování předpěstovaných jedinců, využívané tam, kde je nutná rychlá stabilizace populace

Výhody výsevů jsou výrazné – rostliny, které vyklíčí a vyrostou, jsou lépe adaptované na místní podmínky

5

Monitoring a dlouhodobá péče

Následně sledujeme, jak se daří:

- počet jedinců
- vitalita a reprodukce
- vliv managementu
- trendy populací

Podle výsledků se následně upravuje, jak pečujeme o lokality tak další výsadby

Vybrané druhy a naše práce v terénu

Koniklec otevřený (*Pulsatilla patens*)

Kriticky ohrožený druh, který u nás přežívá jen na několika posledních místech.

Naše práce zahrnuje ex-situ pěstování v zahradě, výsadby a posilování populací v Českém krasu.

AOPK zajišťuje ochranné klíčky proti okusu zvěří a sečení případně pastvu pro udržení otevřených ploch.

Zvonovec liliolistý (*Adenophora liliifolia*)

Vysoce citlivý lesní druh. Ohrožuje ho změna lesního hospodaření, zahušťování porostů, a silný okus jelení zvěří. V rámci projektu držíme ex-situ kulturu a postupně sbíráme semena k výsevům na vhodně ošetřené lokality.

Rozchodník huňatý (*Sedum villosum*)

Drobná, dvouletá rostlina závislá na pravidelném narušování prostředí. Bez něj rychle mizí. Pro jeho přežití je zásadní údržba stanovišť, podpora přirozeného klíčení a dlouhodobý monitoring. V rámci projektu držíme ex-situ kulturu a postupně sbíráme semena k výsevům na vhodně ošetřené lokality.

Včelník rakouský (*Dracocephalum austriacum*)

Vymizel z Moravy, v Čechách přežívá jen na několika místech. V rámci projektu je zásadní péče o suché trávníky a stepní stráně. Naše role spočívá zejména v ex-situ pěstování a každoročních výsevech sebraných semen v Českém krasu.

Naše práce by nebyla možná bez rozsáhlé sítě partnerů

AOPK ČR – odborné vedení, monitoring, péče o lokality

Ministerstvo životního prostředí – zastřešení záchranných programů

projekt PROSPECTIVE LIFE – podpora rozvoje nástrojů ochrany biodiverzity,

Unie botanických zahrad ČR – sdílení zkušeností, koordinace projektů

další vědecké instituce, obce a vlastníci pozemků.

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

Jak mohu pomoci?

Navštivte Zoo a BZ Plzeň, která projekt zaštiťuje v rámci programu [Help nature.](#)

Podpořte projekty zoo finančním darem na sbírkový účet

Sbírkový účet na podporu projektů
ochrany přírody v Zoo a BZ města Plzně

QR PLATBA